Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 14. oktobrī[1]

Apvienotās lietas C-428/21 PPU un C-429/21 PPU

HM (C-428/21 PPU),
TZ (C-429/21 PPU),
piedaloties
Openbaar Ministerie

(*Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Policijas un tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – 27. panta 3. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts – Piekrišanas pieprasījums paplašināt nodarījumu sarakstu – 28. panta 3. punkts – Piekrišanas pieprasījums vēlākai nodošanai – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Nodotās personas tiesības tikt uzklausītai – Šo tiesību īstenošanas vieta – Noteikumi

I. Ievads

1. Abi *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu būtībā ir par to, kādi noteikumi attiecas uz tiesību tikt uzklausītam piemērošanu personai, kas ir nodota dalībvalsts tiesu iestādēm pēc Eiropas apcietināšanas ordera (EAO) izsniegšanas, situācijā, kad – pirmajā lietā – izpildes tiesu iestāde iesniegusi piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu Pamatlēmuma 2002/584/TI[2] 27. panta 3. punkta g) apakšpunkta un 4. punkta izpratnē, un – otrajā lietā – šī tiesu iestāde ir iesniegusi piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai šī pamatlēmuma 28. panta 3. punkta izpratnē[3].

2. Konkrētāk, Tiesai tiek lūgts lemt par to, kurā dalībvalstī un atbilstoši kādiem noteikumiem persona, kas nodota, izpildot EAO, var īstenot savas tiesības tikt uzklausītai, pirms izpildes tiesu iestāde dod savu papildu piekrišanu, proti – par jautājumiem, uz kuriem Pamatlēmumā 2002/584 vai citos Savienības tiesību aktos nav rodama skaidra atbilde. Šajās lietās galvenais uzdevums tātad

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Padomes Pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kas grozīts ar Padomes Pamatlēmumu 2009/299/TI (2009. gada 26. februāris) (OV 2009, L 81, 24. lpp.) (turpmāk tekstā – "Pamatlēmums 2002/584").

[3] Atgādināšu, ka piekrišana nodarījumu saraksta paplašināšanai vai vēlākai nodošanai (turpmāk tekstā vienādi – "papildu piekrišana") ir viens no izņēmumiem no principa, saskaņā ar kuru nevar veikt nodotās personas kriminālvajāšanu, to notiesāt vai tai atņemt brīvību par nodarījumu, kas izdarīts pirms tās nodošanas un kas nav nodarījums, par kuru tā nodota (turpmāk tekstā – "specialitātes princips").

ir precizēt šo tiesību tikt uzklausītam apjomu un to īstenošanas noteikumus, rodot līdzsvaru starp EAO mehānisma, kura pamatā galvenokārt ir savstarpējās atzīšanas princips, efektivitāti, no vienas puses, un nodotās personas pamattiesību ievērošanu, no otras puses.

3. Pēc tam, kad atbilstošās Savienības tiesību normas būšu interpretējis no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") viedokļa, izdarīšu secinājumu, ka, vispirms un iesākumā, nodotajai personai ir tiesības tikt uzklausītai, pirms izpildes tiesu iestāde ir devusi savu papildu piekrišanu; pēc tam, šīs tiesības ir jāīsteno attiecībā uz izpildes tiesu iestādi un atbilstoši izpildes dalībvalsts tiesībām, un tās var īstenot vai nu izpildes dalībvalstī, vai arī izsniegšanas dalībvalstī; un, visbeidzot, minētās tiesības var īstenot saskaņā ar noteikumiem, par kuriem, pamatojoties uz piemērojamiem valsts tiesību aktiem, izsniegšanas dalībvalsts un izpildes dalībvalsts kompetentās iestādes ir savstarpēji vienojušās, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta šo tiesību efektīva īstenošana.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības: Pamatlēmums 2002/584

4. Pamatlēmuma 2002/584 5., 6., 10. un 12. apsvērums ir izteikts šādi:

"(5) Eiropas Savienībai nospraustais mērķis kļūt par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu liek atcelt izdošanu starp dalībvalstīm un to aizstāt ar nodošanas sistēmu starp tiesu iestādēm. Ieviešot jaunu, vienkāršotu sistēmu, saskaņā ar kuru notiesātas vai aizdomās turētas personas nodod sodu izpildei vai kriminālvajāšanai, būs iespējams izvairīties no sarežģītības un iespējamās kavēšanās, kas piemīt pastāvošajām izdošanas procedūrām. Tradicionālās sadarbības attiecības, kas līdz šim pārsvarā pastāvēja starp dalībvalstīm, ir jāaizvieto ar sistēmu, kura brīvības, drošības un tiesiskuma telpā paredz brīvu tiesu nolēmumu apriti krimināllietās un kas attiecas gan uz procesuālajiem, gan uz galīgajiem nolēmumiem.

(6) [EAO], kuru paredz šis pamatlēmums, ir pirmais konkrētais pasākums, ar kuru krimināltiesību jomā īsteno savstarpējas atzīšanas principu, kuru Eiropadome raksturojusi kā tiesu iestāžu sadarbības "stūrakmeni".

[..]

(10) [EAO] mehānisms[a] pamatā ir augsta dalībvalstu savstarpēja uzticība. Tā īstenošanu var apturēt tikai gadījumā, ja viena no dalībvalstīm nopietni un vairākkārt pārkāpj principus, kas paredzēti [LES] 6. panta 1. punktā [..], ko konstatē Padome, ievērojot minētā līguma 7. panta 1. punktu, ar sekām, kas izklāstītas attiecīgā līguma 7. panta 2. punktā.

[..]

(12) Šajā pamatlēmumā ievērotas pamattiesības un principi, kas atzīti [LES] 6. pantā [..] un atspoguļoti [Hartā], īpaši tās VI nodaļā. Neko šajā pamatlēmumā nevar interpretēt kā aizliegumu atteikt tādas personas nodošanu, par kuru izsniegts [EAO], ja, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, ir iemesls domāt, ka minētais apcietināšanas orderis ir izsniegts, lai veiktu personas vajāšanu vai sodīšanu tās dzimuma, rases, reliģijas, nacionālās izcelsmes, valstiskās piederības, valodas, politisko uzskatu vai seksuālās orientācijas dēļ, vai ka šīs personas stāvokli varētu pasliktināt kāda no šiem iemesliem dēļ."

5. Šī pamatlēmuma 1. pantā "[EAO] definīcija un pienākums to izpildīt" ir noteikts:

"1. [EAO] ir tiesas nolēmums, ko izsniedz dalībvalsts, lai cita dalībvalsts apcietinātu un nodotu pieprasīto personu kriminālvajāšanas veikšanai vai lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu, vai arī lai piemērotu ar brīvības atņemšanu saistītu drošības līdzekli.

2. Dalībvalstis izpilda ikvienu [EAO], pamatojoties uz savstarpējas atzīšanas principu un saskaņā ar šī pamatlēmuma noteikumiem.

3. Šis pamatlēmums [ne]groza pienākumu ievērot pamattiesības un tiesību pamatprincipus, kā tie minēti [LES] 6. pantā [..]."

6. Minētā pamatlēmuma 3.–4.a pantā izpildes tiesu iestādei ir paredzēti EAO obligātas vai fakultatīvas neizpildīšanas pamati.

7. Šī paša pamatlēmuma 2. nodaļā "Nodošanas procedūra" ir ietverts 9.–25. pants.

8. Pamatlēmuma 2002/584 11. pantā "Pieprasītās personas tiesības" ir noteikts:

"1. Kad pieprasīto personu apcietina, kompetentā izpildes tiesu iestāde saskaņā ar savas valsts tiesībām informē personu par [EAO] un par tā saturu, un arī par iespēju piekrist nodošanai izsniegšanas tiesu iestādei.

2. Pieprasītajai personai, kuru apcietina [EAO] izpildei, ir tiesības saņemt juridiska padomdevēja un tulka palīdzību saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām."

9. Šī pamatlēmuma 13. pantā "Piekrišana nodošanai" ir paredzēts:

"1. Ja apcietinātā persona norāda, ka tā piekrīt nodošanai, šo piekrišanu un attiecīgā gadījumā noteiktu atteikšanos no tiesībām, ko paredz "specialitātes princips", kas minēts 27. panta 2. punktā, dod izpildes tiesu iestādē saskaņā ar izpildes dalībvalsts iekšējām tiesībām.

2. Katra dalībvalsts pieņem pasākumus, lai nodrošinātu to, ka 1. punktā minēto piekrišanu un attiecīgā gadījumā atteikšanos konstatē tādā veidā, kas liecina par to, ka attiecīgā persona tos ir izteikusi brīvprātīgi un pilnībā apzinoties sekas. Šajā sakarā pieprasītajai personai ir tiesības uz juridiska padomdevēja palīdzību.

3. Piekrišanu un attiecīgā gadījumā atteikšanos, kas minēta 1. punktā, reģistrē protokolā saskaņā ar procedūru, kas paredzēta izpildes dalībvalsts tiesību aktos.

[..]"

10. Minētā pamatlēmuma 14. pants "Pieprasītās personas uzklausīšana" ir formulēts šādi:

"Ja apcietinātā persona nepiekrīt tās nodošanai, kā paredzēts 13. pantā, viņai ir tiesības, ka to uzklausa izpildes tiesu iestāde saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām."

11. Šī paša pamatlēmuma 15. pantā "Lēmums par nodošanu" ir noteikts:

"1. Izpildes tiesu iestāde termiņos un saskaņā ar šajā pamatlēmumā noteiktajiem nosacījumiem pieņem lēmumu par to, vai persona ir jānodod.

2. Ja izpildes tiesu iestāde uzskata, ka informācija, ko paziņojusi izsniegšanas dalībvalsts, ir nepietiekama, lai ļautu pieņemt lēmumu par nodošanu, tā lūdz, lai steidzami piegādā vajadzīgo papildu informāciju, konkrēti to, kas attiecas uz 3. līdz 5. pantu un 8. pantu, un tā var noteikt termiņu tās saņemšanai, ņemot vērā to, ka ir vajadzīgs ievērot termiņus, kas noteikti 17. pantā.

3. Izsniegšanas tiesu iestāde var ikvienā brīdī pārsūtīt ikvienu papildu derīgu informāciju izpildes tiesu iestādei."

12. Pamatlēmuma 2002/584 18. pantā "Stāvoklis līdz lēmuma pieņemšanai" ir paredzēts:

"1. Ja [EAO] ir izsniegts kriminālvajāšanas nolūkos, izpildes tiesu iestādei ir:

a) vai nu jāpiekrīt, ka pieprasīto personu uzklausa saskaņā ar 19. pantu;

b) vai jāpiekrīt pieprasītās personas pagaidu pārvietošanai.

2. Pagaidu pārvietošanas nosacījumus un termiņu nosaka[,] izsniegšanas un izpildes iestādēm savstarpēji vienojoties.

3. Pagaidu pārvietošanas gadījumā personai ir jābūt iespējai atgriezties izpildes dalībvalstī, lai piedalītos sēdēs, kas ir nodošanas procedūras daļa un kas uz to attiecas."

13. Šī pamatlēmuma 19. panta "Personas noklausīšanās [uzklausīšana] līdz lēmuma pieņemšanai" 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Pieprasīto personu uzklausa tiesu iestāde, piedaloties vienai citai personai, kuru izraugās saskaņā pieprasītājas tiesas dalībvalsts tiesībām.

2. Pieprasīto personu noklausās [uzklausa] saskaņā ar izpildu dalībvalsts tiesībām un saskaņā ar nosacījumiem, ko nosaka, izsniegšanas un izpildes [tiesu] iestādēm savstarpēji vienojoties."

14. Minētā pamatlēmuma 3. nodaļā "Nodošanas sekas" ir ietverts 26.–30. pants.

15. Šī paša pamatlēmuma 27. pantā "Iespējamā kriminālvajāšana par citiem nodarījumiem" ir noteikts:

"1. Katra dalībvalsts var paziņot Padomes ģenerālsekretariātam, ka tās attiecībās ar citām dalībvalstīm, kas veikušas tādu pašu paziņojumu, uzskata, ka ir dota piekrišana personas kriminālvajāšanai, notiesāšanai vai apcietināšanai brīvības atņemšanas soda vai piespiedu līdzekļa izpildei par nodarījumu, kas izdarīts pirms tās nodošanas un kas nav nodarījums, par kuru tā nodota, ja vien īpašā gadījumā izpildes tiesu iestāde neparedz citādi tās lēmumā par nodošanu.

2. Izņemot gadījumus, kas paredzēti 1. un 3. punktā, nevar veikt nodotās personas kriminālvajāšanu, to notiesāt vai tai atņemt brīvību par nodarījumu, kas veikts pirms tās nodošanas un kas nav nodarījums, par kuru tā nodota.

3. Šā panta 2. punktu nepiemēro šādos gadījumos:

a) ja persona, kurai ir bijusi iespēja atstāt tās dalībvalsts teritoriju, kurai tā nodota, nav to izdarījusi 45 dienu laikā no tās galīgās atbrīvošanas, vai ir atgriezusies tās teritorijā pēc tās atstāšanas;

b) nodarījums nav sodāms ar brīvības atņemšanas sodu vai piespiedu līdzekli;

c) kriminālprocess neļauj piemērot pasākumus, kas ierobežotu personas brīvību;

d) ja personu var pakļaut sodam vai pasākumam, kas nav saistīts ar brīvības atņemšanu, ieskaitot naudassodu, vai kādu pasākumu, kas to aizstāj, pat ja tas varētu ierobežot personas brīvību;

e) ja persona piekritusi, ka to nodod, attiecīgos gadījumos vienlaikus atteikdamās no specialitātes principa saskaņā ar 13. pantu;

f) ja persona pēc tās nodošanas ir noteikti atteikusies no tiesībām piemērot specialitātes principu attiecībā uz noteiktiem nodarījumiem pirms tās nodošanas. Atteikšanos izdara izsniegšanas dalībvalsts kompetentā tiesu iestādē un reģistrē protokolā saskaņā ar tās tiesībām. Atteikšanos sastāda tādā veidā, kas liecina par to, ka persona to ir izdarījusi brīvprātīgi un pilnībā apzinoties sekas. Šajā sakarā personai ir tiesības uz juridiska padomdevēja palīdzību;

g) ja izpildes tiesu iestāde, kas nodevusi personu, dod savu piekrišanu saskaņā ar 4. punktu.

4. Piekrišanas pieprasījumu iesniedz izpildes tiesu iestādei kopā ar informāciju, kas minēta 8. panta 1. punktā, un tulkojumu, kas minēts 8. panta 2. punktā. Piekrišanu sniedz tad, kad nodarījums, attiecībā uz kuru to prasa, pats ir pakļauts nodošanai saskaņā ar šī pamatlēmuma noteikumiem. Piekrišanu atsaka 3. pantā minēto iemeslu dēļ, un citādi to var atteikt tikai 4. pantā minēto iemeslu dēļ. Lēmumu pieņem ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas.

Situācijās, kas minētas 5. pantā, izsniegšanas dalībvalstij ir jāsniedz garantijas, kas tajā minētas."

16. Pamatlēmuma 2002/584 28. pantā "Nodošana vai vēlāka izdošana" ir paredzēts:

"1. Katra dalībvalsts var paziņot Padomes ģenerālsekretariātam, ka tās attiecībās ar citām dalībvalstīm, kas veikušas tādu pašu paziņojumu, uzskata, ka ir dota piekrišana personas nodošanai dalībvalstij, kas nav izpildes dalībvalsts, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi, kas izsniegts par nodarījumu, kas izdarīts pirms tās nodošanas, ja vien īpašā gadījumā izpildes tiesu iestāde neparedz citādi tās lēmumā par nodošanu.

2. Katrā gadījumā personu, kas nodota izsniegšanas dalībvalstij, pamatojoties uz [EAO], var bez izpildes dalībvalsts piekrišanas nodot dalībvalstij, kas nav izpildes dalībvalsts, uz [EAO] pamata, kas izsniegts par nodarījumu, kas izdarīts pirms tās nodošanas, šādos gadījumos:

a) ja pieprasītā persona, kurai ir bijusi iespēja atstāt tās dalībvalsts teritoriju, kurai tā nodota, nav to izdarījusi 45 dienu laikā no tās galīgās atbrīvošanas vai ir atgriezusies tās teritorijā pēc tās atstāšanas;

b) ja pieprasītā persona piekrīt, ka to nodod dalībvalstij, kas nav izpildes dalībvalsts, pamatojoties uz [EAO]. Piekrišanu izdara izsniegšanas dalībvalsts kompetentajās tiesu iestādēs un reģistrē protokolā saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām. To sastāda tādā veidā, kas liecina par to, ka attiecīgā persona to ir izdarījusi brīvprātīgi un pilnībā apzinoties sekas. Šajā sakarā pieprasītajai personai ir tiesības uz juridiska padomdevēja palīdzību;

c) ja uz pieprasīto personu neattiecas specialitātes princips saskaņā ar 27. panta 3. punkta a), e), f) un g) apakšpunktu.

3. Izpildes tiesu iestāde piekrīt nodošanai citai dalībvalstij saskaņā ar šādiem noteikumiem:

a) piekrišanas pieprasījumu iesniedz saskaņā ar 9. pantu kopā ar informāciju, kas minēta 8. panta 1. punktā, un tulkojumu, kas minēts 8. panta 2. punktā;

b) piekrišanu sniedz, ja uz nodarījumu, par kuru to prasa, attiecas nodošana saskaņā ar šī pamatlēmuma noteikumiem;

c) lēmumu pieņem ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas;

d) piekrišanu atsaka tādu iemeslu dēļ, kas minēti 3. pantā, un citādi to var atteikt tikai tādu iemeslu dēļ, kas minēti 4. pantā.

Situācijās, kas minētas 5. pantā, izsniegšanas dalībvalstij ir jāsniedz garantijas, kas tajā noteiktas.

4. Neatkarīgi no 1. punkta personu, kas nodota uz [EAO] pamata, neizdod trešajai valstij bez tās dalībvalsts, kas nodevusi personu, kompetentās iestādes piekrišanas. Šādu piekrišanu sniedz saskaņā ar konvencijām, kas ir saistošas dalībvalstīm, kā arī ar to tiesībām."

B. Nīderlandes tiesības

17. Pamatlēmums 2002/584 Nīderlandes tiesībās ir transponēts ar 2004. gada 29. aprīļa *Overleveringswet* (Likums par nodošanu)[4].

18. Likuma par nodošanu 14. panta, kas ir ietverts II sadaļas "Nodošana, ko veic Nīderlande" 1. nodaļā "Nodošanas nosacījumi", un ar kura 1. un 3. punktu tiek transponēts Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 2., 3. un 4. punkts, ir noteikts:

"1. Nodošana ir atļauta tikai ar vispārīgu nosacījumu, ka netiks veikta pieprasītās personas kriminālvajāšana, tā netiks notiesāta vai tai netiks citādi atņemta brīvība par nodarījumiem, kas izdarīti pirms tās nodošanas un kas nav nodarījumi, par kuriem tā nodota, ja vien:

[..]

f) pirms tam nav prasīta un saņemta tiesas iepriekšēja piekrišana.

[..]

[4] *Stb*. 2004, Nr. 195.

3. Vēlākais trešajā dienā pēc izsniegšanas tiesu iestādes piekrišanas pieprasījuma, kas paredzēts 1. panta f) punktā vai 2. panta c) punktā, saņemšanas prokurors pieprasa šo pieprasījumu izskatīt tiesā. Šajā nolūkā prokurors iesniedz pieprasījumu tiesai, pievienojot tulkojumu. Tiesa sniedz piekrišanu, kas paredzēta 1. panta f) punktā vai 2. panta c) punktā, attiecībā uz nodarījumiem, par kuriem saskaņā ar šo likumu nodošana varētu tikt atļauta. Katrā ziņā lēmumu par pieprasījumu pieņem 27 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas. Prokurors nekavējoties dara zināmu tiesas nolēmumu izsniegšanas tiesu iestādei."

19. Šī likuma 25. panta 1. un 3. punktā, kas ir ietverti II sadaļas 2. nodaļas "Nodošanas procedūra" C daļā "Lēmums par nodošanu", ir noteikts:

"1. Pieprasītās personas uzklausīšana ir atklāta, ja vien šī persona nelūdz lietas izskatīšanu slēgtā sēdē vai arī to uzdod tiesa nopietnu, tiesas sēdes protokolā minētu iemeslu dēļ.

[..]

3. Šajā tiesas sēdē pieprasītā persona var izmantot advokāta palīdzību.

[..]"

III. Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

A. Lieta C-428/21 PPU

20. 2021. gada 13. aprīlī *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) iesniedza Nīderlandes iestādēm piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 3. punkta g) apakšpunkta un 4. punkta izpratnē attiecībā uz HM, Nigērijas valstspiederīgo, kurš tika nodots Ungārijas iestādēm saskaņā ar 2020. gada 25. maijā izpildīto EAO un ievietots apcietinājumā Ungārijā. Šī pieprasījuma mērķis bija ļaut pret viņu vērst kriminālvajāšanu par nodarījumu, ko viņš bija veicis pirms nodošanas un kas nav EAO pamatā esošs nodarījums.

21. Uzklausīšanas laikā HM paziņoja, ka nevēlas atteikties no aizsardzības saskaņā ar specialitātes principu, kas paredzēts šī pamatlēmuma 27. panta 3. punkta f) apakšpunktā.

22. Šādos apstākļos *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa), kurā bija iesniegts piekrišanas pieprasījums paplašināt nodarījumu sarakstu pēc tam, kad bija atzinusi HM tiesības tikt uzklausītam attiecībā uz minēto piekrišanas pieprasījumu, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Pamatlēmuma 2002/584] 27. panta 3. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts, raugoties no tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka:

   – nodotajai personai ir jābūt iespējai tiesības tikt uzklausītai saistībā ar piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu uzskaitījumu īstenot izsniegšanas dalībvalstī, kad šīs dalībvalsts tiesu iestāde to uzklausa par iespējamu atteikšanos no tiesībām piemērot specialitātes principu saskaņā ar [šī] pamatlēmuma 27. panta 3. punkta f) apakšpunktu; vai arī

– šai personai ir jābūt iespējai īstenot tiesības tikt uzklausītai izpildes dalībvalsts tiesu iestādē procesā par piekrišanas piešķiršanu nodarījumu saraksta paplašināšanai?

2) Ja nodotajai personai ir jābūt iespējai tiesības tikt uzklausītai saistībā ar piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu saskaņā ar [Pamatlēmuma 2002/584] 27. panta 4. punktu īstenot tajā dalībvalstī, kura iepriekš veikusi nodošanu, kādā veidā šai dalībvalstij šī iespēja ir jānodrošina?"

B. Lieta C-429/21 PPU

23. 2021. gada 3. maijā *Procureur des Konings van het Parket van Brussel* (Briseles Prokuratūras Karaļa prokurors, Beļģija) Nīderlandes iestādēm iesniedza piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai Pamatlēmuma 2002/584 28. panta 3. punkta izpratnē attiecībā uz TZ, Nīderlandes valstspiederīgo, kurš tika nodots Beļģijas iestādēm saskaņā ar EAO un ievietots apcietinājumā Beļģijā. Šī pieprasījuma mērķis bija atļaut TZ nodošanu Vācijas iestādēm kriminālvajāšanai par nodarījumu, ko viņš esot izdarījis pirms nodošanas un kas nav Beļģijas izsniegtā EAO pamatā esošs nodarījums.

24. Šādos apstākļos *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa), kurā bija iesniegts piekrišanas pieprasījums vēlākai nodošanai, pēc tam, kad bija atzinusi TZ tiesības tikt uzklausītam attiecībā uz vēlāku nodošanu, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Pamatlēmuma 2002/584] 28. panta 3. punkts, raugoties no tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka:

– personai, kas nodota izsniegšanas dalībvalstij un attiecībā uz kuru trešā valsts ir vēlāk izdevusi [EAO] par darbībām, kas veiktas pirms šīs nodošanas, ir jābūt iespējai tiesības tikt uzklausītai saistībā ar piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai saskaņā ar [šī] pamatlēmuma 28. panta 3. punktu īstenot izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestādē procesā saistībā ar [EAO], ko izdevusi trešā valsts, izpildi; vai arī

– šai personai ir jābūt iespējai īstenot tiesības tikt uzklausītai izpildes dalībvalsts tiesu iestādē procesā par piekrišanas piešķiršanu vēlākai nodošanai?

2) Ja nodotajai personai ir jābūt iespējai tiesības tikt uzklausītai saistībā ar piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai saskaņā ar [Pamatlēmuma 2002/584] 28. panta 3. punktu īstenot tajā dalībvalstī, kura iepriekš veikusi nodošanu, kādā veidā šai dalībvalstij šī iespēja ir jānodrošina?"

IV. Steidzamības tiesvedība Tiesā

25. Iesniedzējtiesa šiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu lūdza piemērot steidzamības tiesvedību, kas ir paredzēta Tiesas Reglamenta 107. pantā. Šo lūgumu tā pamatoja tādējādi, ka uzdotie prejudiciālie jautājumi attiecas uz pamatlēmuma, kam piemērojama LESD trešās daļas V sadaļa, interpretāciju.

26. Attiecībā uz steidzamības kritēriju iesniedzējtiesa lietā C-428/21 PPU norādīja, ka lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas brīdī HM atradās apcietinājumā Ungārijā. Šī tiesa norādīja – ja tā piekristu paplašināt nodarījumu sarakstu, tad HM varētu apcietināt arī par papildu

nodarījumiem, kas varētu izraisīt apcietinājuma pagarināšanu un bargāku sodu notiesāšanas gadījumā. Turpretī, ja minētā tiesa noraidītu piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu, tad izsniegšanas dalībvalsts kompetentajai iestādei principā nebūtu ļauts apcietināt HM par nodarījumiem, kas minēti šajā pieprasījumā, un notiesāšanas gadījumā šīs dalībvalsts kompetentā tiesu iestāde principā nebūtu tiesīga izpildīt par šiem apstākļiem piespriestu brīvības atņemšanas sodu. Līdz ar to iesniedzējtiesa uzskatīja, ka Tiesas atbilde uz prejudiciālajiem jautājumiem var tieši un izšķiroši ietekmēt HM apcietinājuma ilgumu Ungārijā.

27. Lietā C-429/21 PPU iesniedzējtiesa norādīja, ka TZ atrodas apcietinājumā Beļģijā, gaidot minētās tiesas lēmumu par piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai uz Vāciju, lai izpildītu attiecībā uz viņu Vācijas iestāžu izdoto EAO. Tā norādīja, ka Tiesas nolēmums ietekmētu šīs personas paturēšanu apcietinājumā Beļģijā.

28. Šādos apstākļos Tiesas pirmā palāta 2021. gada 29. jūlijā nolēma apmierināt iesniedzējtiesas pieteikumu par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanu abās šajās lietās. Tā nolēma arī apvienot šīs lietas rakstveida un mutvārdu procesā, kā arī sprieduma taisīšanai un uzdot jautājumus Nīderlandes valdībai, lai saņemtu rakstveida atbildi.

29. *Openbaar Ministerie* (prokuratūra, Nīderlande), Nīderlandes valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Nīderlandes valdība arī rakstveidā atbildēja uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem. Prokuratūra, Nīderlandes, Īrijas, Francijas un Ungārijas valdības, kā arī Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus 2021. gada 8. septembra tiesas sēdē.

V. Vērtējums

30. Iesniedzējtiesa, pirms tam norādot, ka nodotās personas tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu ir daļa no tās tiesībām uz aizstāvību, kas ir nedalāmi saistītas ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā[5], abās šajās lietās uzdod divus prejudiciālus jautājumus: pirmajā tā jautā Tiesai, kurā dalībvalstī šai personai ir jābūt iespējai īstenot tiesības tikt uzklausītai, un otrajā tā vēlas noskaidrot, kādā veidā šīs tiesības var īstenot gadījumā, ja tās attiecas uz izpildes dalībvalsti.

31. Šajā ziņā iesākumā uzsvēršu to, ka nodotajai personai Pamatlēmumā 2002/584 netiek tieši piešķirtas tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu un to, ka Tiesas judikatūrā šis jautājums vēl nav aplūkots[6].

32. Tādējādi, pirms abu prejudiciālo jautājumu izskatīšanas pārbaudīšu, vai šī pamatlēmuma atbilstošās tiesību normas, raugoties no Hartas 47. pantā paredzēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka nodotajai personai ir tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu.

[5] Šajā ziņā iesniedzējtiesa atsaucas uz ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas [*M. Campos Sánchez-Bordona*] secinājumiem lietā *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana) (C-510/19, EU:C:2020:494, 87. punkts).

[6] Lai gan ģenerāladvokāts M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*] secinājumos lietā *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana) (C-510/19, EU:C:2020:494, 84.–89. punkts) pilnīguma labad šādas tiesības ir atzinis, tomēr Tiesa par šo jautājumu nelēma 2020. gada 24. novembra spriedumā *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana) (C-510/19, EU:C:2020:953).

A. Par nodotās personas tiesībām tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu

33. Norādīšu, ka, lai gan saistībā ar EAO izdošanu Pamatlēmuma 2002/584 14. pantā ir paredzēts, ka apcietinātajai personai, ja tā nepiekrīt nodošanai, ir tiesības tikt uzklausītai izpildes tiesu iestādē, tomēr šajā pamatlēmumā nekas nav teikts par jau nodotas personas tiesībām tikt uzklausītai par papildu piekrišanas pieprasījumu.

34. Tādējādi uzskatu, ka Pamatlēmuma 2002/584 atbilstošo tiesību normu interpretācija, raugoties no tā mērķu un Hartas 47. pantā paredzēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā viedokļa, ļauj atzīt nodotajai personai tiesības tikt uzklausītai attiecībā uz papildu piekrišanas pieprasījumu.

35. Pirmkārt, atgādināšu, ka, lai gan ar Pamatlēmumu 2002/584 tiek izveidota sistēma tiesu nolēmumu krimināllietās brīvai apritei, kas ir balstīta uz savstarpējas atzīšanas principu, un tās pamatā ir augsta dalībvalstu savstarpēja uzticība [7], tomēr tajā tiek ievērotas pamattiesības un principi, kas atzīti LES 6. pantā un atspoguļoti Hartā [8], it īpaši tās 47. panta otrajā daļā.

36. Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka tiesību tikt uzklausītam jebkurā procedūrā, kuras ir neatņemama Savienības tiesību uz aizstāvību sastāvdaļa, ievērošana ir Hartas 47. pantā nostiprināts vispārējs Savienības tiesību princips, kas ikvienai personai garantē iespēju lietderīgi un efektīvi darīt zināmu savu viedokli administratīvajā procesā un, pirms tiek pieņemts jebkāds lēmums, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās intereses [9].

37. Otrkārt, vispirms jānorāda, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka lēmums sniegt piekrišanu paplašināt nodarījumu sarakstu ir atšķirīgs no lēmuma par EAO izpildi un attiecīgajai personai rada sekas, kas atšķiras no pēdējā minētā lēmuma radītajām [10]. Tas pats attiecas manuprāt, arī uz lēmumu sniegt piekrišanu vēlākai nodošanai.

38. Vēl jānorāda, ka saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 4. punktu un 28. panta 3. punkta b) un d) apakšpunktu papildu piekrišana tiek dota, ja nodarījums, par kuru to lūdz, pats rada nodošanas pienākumu saskaņā ar šo pamatlēmumu, un tiek atteikta tādu pašu obligātu vai fakultatīvu neizpildes pamatu dēļ kā tie, kas attiecībā uz EAO ir paredzēti minētā pamatlēmuma 3. un 4. pantā.

39. Visbeidzot, tāpat kā EAO izpildes procedūrā, tā arī procedūrās saistībā ar nodarījumu sarakstu paplašināšanu un vēlāku nodošanu, kā to norāda iesniedzējtiesa, un pretēji Ungārijas valdības tiesas sēdē paustajai nostājai, var tikt iespējami aizskarta nodotās personas brīvība, jo tās attiecas uz citu nodarījumu, nevis uz to, kas ir bijis šīs nodošanas pamatā, un tā rezultātā šī persona var tikt notiesāta bargāk [11].

7 Skat. Pamatlēmuma 2002/584 5., 6. un 10. apsvērumu.

8 Skat. Pamatlēmuma 2002/584 12. apsvērumu.

9 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 26. jūlijs, *Sacko* (C-348/16, EU:C:2017:591, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

10 Spriedums, 2020. gada 24. novembris, *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana) (C-510/19, EU:C:2020:953, 60. punkts).

11 Skat. spriedumu, 2020. gada 24. novembris, *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana) (C-510/19, EU:C:2020:953, 62. punkts).

40. Tātad, manuprāt, ir jākonstatē līdzība starp tiesībām, kas piešķirtas pirmās nodošanas laikā, no vienas puses, un tiesībām, kas tiek piemērotas nodarījumu sarakstu paplašināšanas vai vēlākas nodošanas laikā, no otras puses, un ir jāsecina, ka nepieciešamība uzklausīt nodoto personu saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu ir balstīta uz tām pašām prasībām, kādas pamato personas tiesības tikt uzklausītai saistībā ar tās sākotnējo nodošanu [12].

41. Noslēgumā, uzskatu, ka Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 3. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts, kā arī 28. panta 3. punkts, raugoties no Hartas 47. pantā paredzēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka nodotajai personai ir jābūt iespējai tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu.

42. To precizējot, jānorada, ka iesniedzējtiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi attiecas uz to, kurā dalībvalstī un atbilstoši kādiem noteikumiem var īstenot nodotās personas tiesības tikt uzklausītai.

B. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

43. Pirmais prejudiciālais jautājums ir par to, kurā dalībvalstī nodotajai personai ir jābūt iespējai īstenot tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu.

44. Norādot, ka Pamatlēmumā 2002/584 šajā ziņā nav neviena noteikuma, iesniedzējtiesa lietā C-428/21 PPU būtībā paredz divas situācijas. Pirmajā – nodotā persona var īstenot tiesības tikt uzklausītai izsniegšanas dalībvalstī, ja šīs dalībvalsts tiesu iestāde uzklausa šo personu par iespējamu atteikšanos no šī pamatlēmuma 27. panta 2. punktā paredzētā specialitātes principa piemērošanas. Otrajā – minētā persona tiesības tikt uzklausītai var īstenot izpildes dalībvalstī procedūrā saistībā ar piekrišanas došanu. Šajā pēdējā minētajā gadījumā izpildes tiesu iestāde, iesniedzējtiesas ieskatā, varētu vai nu vienkārši iepazīties ar uzklausīšanas protokolu (izsniegšanas dalībvalstī), vai arī rīkot tiesas sēdi.

45. Arī lietā C-429/21 PPU iesniedzējtiesa paredz divas situācijas. Pirmajā – nodotā persona tiesības tikt uzklausītai varētu īstenot izsniegšanas dalībvalstī otrā EAO izpildes procedūrā. Otrajā – šī persona tiesības tikt uzklausītai varētu īstenot izpildes dalībvalstī.

46. Uzreiz norādīšu, ka prejudiciālais jautājums nav tikai par to, kurā dalībvalstī – proti, fiziskā vietā – nodotajai personai ir jāspēj īstenot tiesības tikt uzklausītai, bet tas galvenokārt attiecas uz jautājumu par to, kuras dalībvalsts tiesas jurisdikcijā nodotajai personai ir jāvar īstenot tiesības tikt uzklausītai [13].

47. Šajā ziņā, pirmkārt, atgādināšu, ka Pamatlēmuma 2002/584 3. un 4. panta, uz kuriem ir atsauce šī pamatlēmuma 27. panta 4. punktā un 28. panta 3. punkta d) apakšpunktā, izpratnē izpildes tiesu iestādei ir jāpārbauda, vai nepastāv EAO obligātas neizpildīšanas pamats, kas ietvertu arī atteikumu sniegt papildu piekrišanu. Pat ņemot vērā savstarpējās atzīšanas principu,

[12] Turklāt, interpretējot Pamatlēmuma 2002/584 27. un 28. pantu tādējādi, ka tajos netiek paredzētas nodotās personas tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu, lai gan šī pamatlēmuma 14. pantā šādas pat tiesības ir piešķirtas personai, kura ir apcietināta saistībā ar (pirmo) pieteikumu par nodošanu, tiktu radīta nepamatota atšķirība starp divām salīdzināmām un attiecīgo personu vienlīdz ierobežojošām situācijām, un tādējādi varētu radīt šaubas par šo tiesību normu atbilstību nodotās personas pamattiesībām.

[13] Tas netieši izriet arī no iesniedzējtiesas norādīto alternatīvo situāciju apraksta, tai paredzot iespēju, ka lietā C-428/21 PPU nodoto personu var uzklausīt "valstī, kura veikusi nodošanu", un šīs tiesības tiek īstenotas, "ja izpildes tiesu iestāde [..] var iepazīties ar uzklausīšanas protokolu" (izsniegšanas dalībvalstī).

izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestādes kompetencē nav lemt par papildu piekrišanas atteikuma pamatiem. Tātad izpildes tiesu iestādei ir pienākums par šo jautājumu uzklausīt nodoto personu saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām [14].

48. Līdz ar to man šķiet svarīgi, lai izpildes tiesu iestāde, šajā gadījumā Nīderlandes tiesu iestāde, vismaz tiktu iesaistīta procedūrā, kurā nodotā persona īsteno tiesības tikt uzklausītai, ja šī procedūra notiek izsniegšanas dalībvalstī, šajā gadījumā lietās C-428/21 PPU un C-429/21 PPU – attiecīgi Ungārijā un Beļģijā, saskaņā ar noteikumiem, kas tiek aplūkoti atbildē uz otro prejudiciālo jautājumu.

49. Ņemot vērā šo interpretāciju un pretēji tam, ko iesniedzējtiesa ir paredzējusi pirmajā situācijā, šaubos, vai nodotā persona, *sic et simpliciter*, varētu īstenot tiesības tikt uzklausītai izsniegšanas dalībvalstī tad, kad šīs dalībvalsts tiesu iestāde šo personu uzklausa saistībā ar iespējamu atteikšanos no specialitātes principa izmantošanas vai kad otrā izpildes tiesu iestāde lemj par otrā EAO izpildi.

50. Proti, ņemot vērā, ka izpildes tiesu iestādei joprojām ir kompetence attiecībā uz papildu piekrišanas procedūru, ko reglamentē izpildes dalībvalsts tiesības, man šķiet acīmredzami, ka, lai īstenotu nodotās personas tiesības tikt uzklausītai, šai personai ir jāļauj paust šai iestādei savu nostāju par nodarījumu saraksta paplašināšanu vai turpmāku nodošanu saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām. Iesniedzējtiesa lietā C-428/21 PPU pareizi norāda, ka izsniegšanas dalībvalsts tiesu iestādes kompetencē nav lemt par nodarījumu saraksta paplašināšanu, un lietā C-429/21 PPU – ka ietvars, kādā otrā izpildes tiesu iestāde lemj par otrā EAO izpildi, ne vienmēr ir tāds pats kā tas, kurā pirmā izpildes tiesu iestāde lemj par vēlāku nodošanu [15].

51. Turklāt tas, ka atsevišķās situācijās Pamatlēmums 2002/584 ļauj nodotajai personai izsniegšanas dalībvalsts kompetentajās tiesu iestādēs pēc nodošanas atteikties no specialitātes principa piemērošanas vai sniegt savu piekrišanu vēlākai nodošanai saskaņā ar šīs valsts tiesībām [16], manuprāt, neliedz izdarīt šādu secinājumu. Proti, šo iespēju, kas ir atkāpe no normas, saskaņā ar kuru atteikšanās no specialitātes principa vai piekrišana nodošanai parasti tiek veikta izpildes dalībvalsts kompetentajā tiesu iestādē [17], pamato tas, ka šī persona atrodas izsniegšanas dalībvalstī, un tas, ka šajās situācijās, kad "lēmums" ir tikai nodotās personas ziņā, Savienības likumdevējs efektivitātes nolūkā ir ļāvis šai personai izsniegšanas dalībvalsts kompetentajās izpildes iestādēs īstenot savas tiesības, kuras tā parasti īstenotu izpildes dalībvalsts tiesu iestādē.

[14] Ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*] viedoklī lietā *West* (C-192/12 PPU, EU:C:2012:322, 87. punkts) ir norādījis, ka prasības par izpildes dalībvalsts piekrišanu jebkādai vēlākai nodošanai – vienkāršā situācijā, kas skaidri formulēta Pamatlēmuma 2002/584 28. panta 2. punktā, – pamatmērķis ir ļaut tai saglabāt kontroli pār personas nodošanas citai dalībvalstij nozīmi un mērķi, it īpaši kā dalībvalstij, kas pirmajā instancē garantē nododamās personas tiesību un brīvību ievērošanu, un ierobežojumiem, ko šī nodošana nenovēršami rada. Lai gan šis viedoklis attiecas uz situāciju par piekrišanu vēlākai nodošanai, tomēr šis pats princips, manuprāt, ir piemērojams situācijā, kad ir dota piekrišana paplašināt nodarījumu sarakstu.

[15] Šo pašu iemeslu dēļ uzskatu, ka ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas [*M. Campos Sánchez-Bordona*] nostāja secinājumos lietā *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana) (C-510/19, EU:C:2020:494, 90. punkts), saskaņā ar kuru nodarījumu saraksta paplašināšanas procedūrā tiesības uz aizstāvību varētu tikt ievērotas ar izsniegšanas dalībvalstī organizētu uzklausīšanu Pamatlēmuma 2002/584 27. panta paredzētā procedūrā vai ar iespēju pret šo paplašināšanu iebilst izsniegšanas iestādē – kā formalitāti pirms šī iestāde nosūta pieprasījumu izpildes iestādei, ir jāsaprot tādējādi, ka, tā kā izpildes tiesu iestādes kompetencē joprojām ir papildu piekrišanas procedūra, tad nodotās personas tiesības tikt uzklausītai nevar vienkārši īstenot izsniegšanas dalībvalsts kompetentajās iestādēs, bet ir nepieciešama vismaz minimāla izpildes tiesu iestādes iesaistīšanās.

[16] Skat. attiecīgi Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 3. punkta f) apakšpunktu, kas ir piemērojams tad, ja šī persona vēl nav atteikusies izpildes tiesu iestādē no specialitātes principa piemērošanas saskaņā ar 13. panta 1. punktu un tā 28. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

[17] Skat. Pamatlēmuma 2002/584 13. panta 1. punktu.

52. Otrkārt, attiecībā uz jautājumu par tās vietas noteikšanu, kurā ir jābūt iespējai uzklausīt nodoto personu, iesākumā norādīšu, ka saskaņā ar LESD 267. panta pirmo daļu Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par Līgumu interpretāciju vai Savienības iestāžu vai struktūru aktu spēkā esamību vai interpretāciju. Turpretim Savienības tiesību aktu piemērošana konkrētiem gadījumiem, *a fortiori* to valstu noteikumu piemērošana, kas pieņemti, dalībvalstīm īstenojot savu rīcības brīvību, piemērojot atbilstošos Savienības tiesību aktus, primāri ir valstu tiesu uzdevums [18]. Tomēr Tiesai ir jākonkretizē vispārējais ietvars un vajadzības gadījumā jāsniedz norādījumi attiecībā uz pieejamo tiesību instrumentu atbilstību Savienības tiesībām.

53. To precizējot, uzskatu, ka, tā kā Pamatlēmumā 2002/584 šajā ziņā nav šādu noteikumu, tad nodotās personas tiesību tikt uzklausītai īstenošanas praktiskie noteikumi būtu jānosaka, izpildes dalībvalsts un izsniegšanas dalībvalsts kompetentajām tiesu iestādēm savstarpēji vienojoties, ievērojot procesuālās autonomijas principu, ņemot vērā, ka izpildes tiesu iestādes kompetencē ir pieņemt lēmumu par papildu piekrišanu un ka jebkurā režīmā, par ko vienojušās attiecīgās tiesu iestādes, ir jāievēro nodotās personas pamattiesības un it īpaši tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

54. Pašā Pamatlēmumā 2002/584 ir sniegti piemēri sadarbībai starp kompetentajām tiesu iestādēm. Tādējādi šī pamatlēmuma 19. panta 2. punktā ir paredzēts, ka pieprasīto personu uzklausa, kamēr nav pieņemts lēmums par EAO, saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām un "saskaņā ar nosacījumiem, ko nosaka, izsniegšanas un izpildes iestādēm savstarpēji vienojoties", un minētā pamatlēmuma 31. panta 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis var turpināt piemērot divpusējus vai daudzpusējus nolīgumus vai režīmus, kas ir spēkā šī pamatlēmuma pieņemšanas brīdī, vai arī noslēgt divpusējus vai daudzpusējus nolīgumus vai režīmus pēc Pamatlēmuma 2002/584 stāšanās spēkā, ciktāl šādi jau esoši vai jauni nolīgumi vai režīmi ļauj padziļināt vai paplašināt šī pamatlēmuma saturu un palīdz vienkāršot vai vēl vairāk atvieglot procedūras to personu nodošanai, par kurām ir izsniegts EAO.

55. Turklāt iespēja ļaut noteikt izpildes praktisko kārtību, izpildes tiesu iestādei vienojoties ar izsniegšanas tiesu iestādi, atbilst tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās sistēmas būtībai un loģikai Savienībā [19], kā arī Pamatlēmuma 2002/584, ar ko tiek izveidota sistēma tiesu nolēmumu krimināllietās brīvai apritei, kas ir balstīta uz savstarpējas atzīšanas principu un kuras pamatā ir augsta dalībvalstu savstarpēja uzticība, garam [20].

56. Konkrētāk attiecībā uz iesniedzējtiesas aprakstītajām situācijām, pirmkārt, uzskatu, ka atbilstošajā Savienības tiesiskajā regulējumā nekas neliedz iesniedzējtiesas aprakstītajā otrajā situācijā izpildes dalībvalstī izpildes tiesu iestādē uzklausīt nodoto personu procedūrā par papildu piekrišanas došanu, lai gan šīs personas atrašanās izsniegšanas dalībvalstī, kā arī tās aizturēšana, kā tas ir pamatlietās, šo risinājumu, kas hipotētiski būtu visatbilstošākais [21], praksē padara īpaši apgrūtinošu iestādēm un attiecīgajai personai.

[18] Šajā nozīmē skat. it īpaši ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus lietā *Van Ameyde España* (C-923/19, EU:C:2021:125, 49. un 50. punkts).

[19] Skat., piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (OV 2014, L 130, 1. lpp.) 22. panta 5. punktu un 24. panta 3. punktu.

[20] Skat. Pamatlēmuma 2002/584 6. un 10. apsvērumu.

[21] Ņemot vērā, ka izpildes tiesu iestādes kompetencē atbilstoši izpildes dalībvalsts tiesībām ir pieņemt lēmumu par papildu piekrišanu.

57. Otrkārt, uzskatu, ka atbilstošais Savienības tiesiskais regulējums pieļauj arī to, ka nodoto personu varētu uzklausīt arī izsniegšanas dalībvalstī. Tas, ka izpildes tiesu iestādes kompetencē ir izskatīt papildu piekrišanas pieprasījumu atbilstoši izpildes dalībvalsts tiesībām, nenozīmē, ka nodotajai personai noteikti ir jāvar īstenot tiesības tikt uzklausītai šīs izpildes dalībvalsts teritorijā.

58. Proti, pilnībā ievērojot attiecīgo personu pamattiesības, ar Pamatlēmumu 2002/584, kā jau tika norādīts, ir izveidota tiesu nolēmumu krimināllietās brīvas aprites sistēma, kas ir balstīta uz savstarpējas atzīšanas principu un kuras pamatā ir augsta dalībvalstu savstarpēja uzticība. Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka šī pamatlēmuma 27. un 28. pants – tā kā tajos dalībvalstīm ir paredzētas atkāpes no savstarpējās atzīšanas principa – nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tiek neitralizēts minētā pamatlēmuma mērķis, proti, veicināt un paātrināt nodošanu starp dalībvalstu tiesu iestādēm, ievērojot savstarpējo uzticēšanos, kādai ir jāpastāv starp tām [22]. Pretējs risinājums *de facto* no jauna ieviestu ļoti apgrūtinošas procedūras, tādas kā tās, kas ir piemērojamas izdošanas jomā, tādējādi apdraudot ar šo pamatlēmumu izveidotā mehānisma efektivitāti.

59. Šajā kontekstā arī uzskatu, ka Savienības tiesībām nav pretrunā nodotās personas uzklausīšana saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu procedūrā par iespējamu atteikšanos no specialitātes principa piemērošanas vai par piekrišanu vēlākai nodošanai [23], ja vien šī uzklausīšana ir skaidri nošķirta no šīm abām procedūrām un ja attiecīgā persona ir informēta, ka tās nostāja jautājumā par papildu piekrišanas pieprasījumu tiek nosūtīta izpildes tiesu iestādei un tiks izskatīta saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām.

60. Šādos apstākļos ierosinu atbildēt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ka Pamatlēmums 2002/584, it īpaši tā 27. panta 3. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts, kā arī 28. panta 3. punkts, raugoties no Hartas 47. panta viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka personai, kas nodota, izpildot pirmo EAO, tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu ir jāvar īstenot izpildes tiesu iestādē, kuras kompetencē ir izskatīt šo pieprasījumu, neatkarīgi no tā, vai šo personu uzklausa izpildes dalībvalstī vai arī izsniegšanas dalībvalstī.

C. Par otro prejudiciālo jautājumu

61. Otrais prejudiciālais jautājums ir par to, kādā veidā nodotajai personai ir jāspēj īstenot tiesības tikt uzklausītai saistībā ar papildu piekrišanas pieprasījumu situācijā, kad šai personai šīs tiesības ir jāvar īstenot izpildes dalībvalstī.

62. Abās pamatlietās iesniedzējtiesa precizē, ka nodotās personas netika uzaicinātas un nebija klāt papildu piekrišanas pieprasījumu izskatīšanā, un viņu pārstāvībai nepiedalījās neviens advokāts. Lietā C-428/21 PPU šī tiesa arī precizē, ka piekrišanas pieprasījumam paplašināt nodarījumu sarakstu bija pievienots protokols par nodotās personas uzklausīšanu izsniegšanas dalībvalsts (Ungārija) tiesu iestādē, [un šī persona] esot paziņojusi, ka nevēlas atteikties no specialitātes principa piemērošanas.

63. Iesākumā atgādināšu, ka Savienības tiesību piemērošana konkrētiem gadījumiem būtībā ir valsts tiesu kompetencē, un Tiesa vajadzības gadījumā var sniegt norādes par pieejamo tiesību instrumentu atbilstību Savienības tiesībām [24].

[22] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 24. septembris, *Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof* (Specialitātes princips) (C-195/20 PPU, EU:C:2020:749, 35. punkts).

[23] Atbilstoši attiecīgi Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 3. punkta f) apakšpunktam un 28. panta 2. punkta b) apakšpunktam.

[24] Skat. šo secinājumu 52. punktu.

64. To precizējot, uzskatu, tāpat kā norādīju atbildē uz pirmo jautājumu [25], ka, tā kā nav konkrētas normas, tad praktiskie noteikumi tam, kā īstenojamas nodotās personas tiesības tikt uzklausītai attiecībā uz papildu piekrišanas pieprasījumu, būtu nosakāmi, konkrētajām izpildes dalībvalsts un izsniegšanas dalībvalsts kompetentajām tiesu iestādēm savstarpēji vienojoties, ievērojot procesuālās autonomijas principu, ņemot vērā, ka izpildes tiesu iestādes kompetencē ir pieņemt lēmumu par papildu piekrišanu un ka jebkuram režīmam, par ko vienojas attiecīgās tiesu iestādes, ir jāievēro nodotās personas pamattiesības un it īpaši tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

65. It īpaši attiecībā uz konkrētiem noteikumiem, atbilstoši kuriem īstenot nodotās personas tiesības tikt uzklausītai attiecībā uz papildu piekrišanas pieprasījumu, pirmkārt, uzskatu, ka kompetentās valsts iestādes atbilstoši valsts tiesiskajā regulējumā pieļautajam var rast pamatojumu citos instrumentos, kas veido tiesisko regulējumu par tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās Savienībā. Šis tiesiskais regulējums šīm iestādēm varētu būt atskaites punkts, izvairoties no tā, ka EAO mehānisma efektivitāti varētu apdraudēt piemērojamo tiesību normu dažādība vai nodotās personas garantiju nepiemērota un laikietilpīga dublēšanās abās attiecīgajās dalībvalstīs, uz kurām attiecas papildu piekrišanas pieprasījums [26].

66. Vispirms kā šādu instrumentu piemēru minēšu nodotās personas pārvešanu uz laiku, kas ir īpaši paredzēta Direktīvas 2014/41 22. un 23. pantā, lai veiktu Eiropas izmeklēšanas pasākumu krimināllietās [27], lai gan tas ir attiecīgajām iestādēm īpaši apgrūtinošs pasākums. Manuprāt, tas pats attiecas arī uz iespējamu izpildes tiesu iestādes pārvietošanos uz izsniegšanas dalībvalsti nodotās personas uzklausīšanai.

67. Turpinājumā norādīšu uz audiovizuālās pārraides mehānismiem un it īpaši – uz videokonferenci. Šo instrumentu izmantošana ir paredzēta konkrēti
Direktīvas 2014/41 24. pantā, kurā tiesu iestādei ir atļauts izdot Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, lai kā aizdomās turēto vai apsūdzēto uzklausītu personu, kura atrodas citas dalībvalsts teritorijā. Nevēloties iejaukties valsts iestāžu prerogatīvās, man šķiet, ka šis instruments ir īpaši piemērots, lai ļautu nodotajai personai, kura atrodas izsniegšanas dalībvalstī, īstenot tiesības tikt uzklausītai izpildes tiesu iestādē, pirms tā pieņem lēmumu par papildu piekrišanas pieprasījumu, un nav nepieciešams personu pārvest uz izpildes dalībvalsti [28].

68. Visbeidzot, uzskatu, ka tādās situācijās kā šajās lietās Savienības tiesībām nav pretrunā arī nodotās personas tiesības tikt uzklausītai īstenot, izmantojot rakstveida procedūru. Šī procedūra ir īpaši paredzēta Direktīvas (ES) 2016/343 [29] 8. pantā, kur, lai gan tā 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajiem ir tiesības piedalīties klātienē

[25] Skat. šo secinājumu 53.–55. punktu.

[26] Šajā ziņā atgādināšu, ka Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 4. punkta un 28. panta 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē lēmums par papildu piekrišanas pieprasījumu tiek pieņemts ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc šī pieprasījuma saņemšanas.

[27] Uzskatu, ka neatkarīgi no šīs direktīvas piemērojamības šajā lietā, ko savos apsvērumos apstrīd Nīderlandes iestādes un Komisija, nekas neliedz valsts iestādēm izmantot šo instrumentu savās EAO mehānisma piemērošanas procedūrās.

[28] Norādīšu, ka tiesvedības digitalizācija, tostarp tādu tālsaziņas tehnoloģiju kā videokonferences izmantošana, ir viens no Savienības mērķiem, lai stiprinātu tiesu sistēmu izturību un spēju strādāt tiešsaistē, un ka Komisija piedāvā izmantot digitālu risinājumu pārrobežu tiesu sadarbībā starp Savienības dalībvalstīm (skat. it īpaši Komisijas 2020. gada 2. decembra paziņojumu COM(2020)710 Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, Tieslietu sistēmu digitalizācija Eiropas Savienībā – Iespēju rīkkopa). Turklāt Eiropas E-tiesiskuma rīcības plānā 2019.–2023. gadam (OV 2019, C 96, 9. lpp.) kā viena no prioritātēm ir minēta videokonferences izmantošana pārrobežu procedūrās.

[29] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

lietas izskatīšanā tiesā, tomēr tā 6. punktā ir noteikts, ka šis pants neskar valsts noteikumus, kuri paredz, ka process vai atsevišķi tā posmi notiek rakstiski ar noteikumu, ka tiek ievērotas tiesības uz taisnīgu tiesu.

69. Manuprāt, šāda procedūra varētu ļaut attiecīgajai personai izteikties un izpildes iestādei izlemt, pārzinot faktus, par papildu piekrišanas pieprasījumu, neietekmējot šīs iestādes spēju lūgt papildu informāciju izsniegšanas dalībvalsts kompetentajai tiesu iestādei saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 15. panta 2. punktu.

70. Šāda Pamatlēmuma 2002/584 interpretācija man turklāt šķiet atbilstoša Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – "ECT") judikatūrai attiecībā uz 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 6. pantu, kuram atbilst Hartas 47. panta otrā daļa [30].

71. Proti, ECT uzskata, ka izdošanas procedūra, no kuras būtībā izriet EAO sistēma, neietver prasītāja civiltiesiska rakstura tiesību un pienākumu apstrīdēšanu, un tai arī nav saistības ar krimināltiesiskas apsūdzības pamatotību ECPAK 6. panta 1. punkta izpratnē [31]. Katrā ziņā ECT norādīja, ka ECPAK 6. panta 1. punktā nav noteikts absolūts pienākums rīkot atklātu tiesas sēdi un nav obligāti prasīts rīkot tiesas sēdi visās procedūrās [32]. Šajā ziņā, lai arī ir taisnība, ka Savienības tiesībās atbilstoši Hartas 52. panta 3. punktam varētu būt paredzēta plašāka aizsardzība nekā tā, kas izriet no minētā 6. panta 1. punkta, tomēr Tiesa ir ņēmusi vērā šo ECT judikatūru, vienlaikus precizējot, ka ne Hartas 47. panta otrajā daļā, ne kādā citā tās normā šāds pienākums nav noteikts [33].

72. Otrkārt, piebildīšu, ka neatkarīgi no tā, kā praktiski tiek īstenotas nodotās personas tiesības tikt uzklausītai, ir būtiski paredzēt nodrošinājumus, lai jebkuros apstākļos garantētu nodotās personas tiesību tikt uzklausītai efektīvu īstenošanu. Manuprāt, šie nodrošinājumi galvenokārt attiecas uz tiesībām uz advokāta palīdzību, kā arī uz piekļuvi būtisko procesuālo dokumentu interpretācijai vai tulkojumam [34], ja ir nepieciešama šo tiesību īstenošana.

73. It īpaši tiesības uz advokāta palīdzību procedūrās saistībā ar EAO ir tostarp paredzētas Direktīvas 2013/48/ES 10. pantā [35]. Šajā tiesību normā vispirms ir ietvertas tiesības uz efektīvu advokāta palīdzību, pēc tam – tiesības tikties un sazināties ar advokātu un, visbeidzot, tiesības uz šī advokāta klātbūtni un viņa dalību attiecīgās personas uzklausīšanā.

30 Skat. Paskaidrojumus attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.).

31 Šajā nozīmē skat. it īpaši ECT spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *Trabelsi* pret Beļģiju (CE:ECHR:2014:0904JUD000014010, 160. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 Tā tas it īpaši ir lietās, kurās nav jautājuma par uzticamību vai nav domstarpību par faktiem, par kuriem būtu jārīko tiesas sēde, un kurās tiesas var lemt taisnīgi un saprātīgi, pamatojoties uz lietas dalībnieku sniegtiem prasījumiem un citiem dokumentiem (ECT spriedums, 2006. gada 23. novembris, *Jussila* pret Somiju (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, 41. punkts)).

33 Skat. spriedumu, 2015. gada 4. jūnijs, *Andechser Molkerei Scheitz*/Komisija (C-682/13 P, nav publicēts, EU:C:2015:356, 44. punkts).

34 Šajā lietā – it īpaši uz jaunajām apsūdzībām, ar ko pamato pieprasījumu paplašināt nodarījuma sarakstu un turpmākas nodošanas pieprasījumu.

35 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 22. oktobris) par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā un Eiropas apcietināšanas ordera procesā, par tiesībām uz to, ka pēc brīvības atņemšanas informē trešo personu, un par tiesībām, kamēr atņemta brīvība, sazināties ar trešām personām un konsulārajām iestādēm (OV 2013, L 294, 1. lpp.). Šajā direktīvā, kā tas ir noteikts tās 1. pantā, tostarp ir noteikti minimālie noteikumi saistībā ar personu, uz kurām attiecas EAO procedūra, tiesībām uz advokāta palīdzību.

74. Turklāt, manuprāt, ir svarīgi, lai situācijā, kad nodotā persona īsteno tiesības tikt uzklausītai izsniegšanas dalībvalsts kompetentajās iestādēs, bet izpildes tiesu iestāde nepiedalās, šīs personas paziņojumi tiktu ierakstīti izpildes tiesu iestādei nosūtāmajā protokolā, no kura izriet, ka minētā persona ir tieši aicināta paust viedokli par papildu piekrišanas pieprasījumu [36].

75. Šādos apstākļos ierosinu atbildēt uz otro prejudiciālo jautājumu, ka Pamatlēmuma 2002/584 27. panta 4. punkts un 28. panta 3. punkts, raugoties no Hartas 47. panta viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja nodotā persona izpildes dalībvalstī īsteno tiesības tikt uzklausītai saistībā ar piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu vai ar piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai, šīs tiesības var īstenot atbilstoši noteikumiem, par kuriem izsniegšanas dalībvalsts un izpildes dalībvalsts kompetentās iestādes ir savstarpēji vienojušās, pamatojoties uz piemērojamiem valsts tiesību aktiem, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta šo tiesību efektīva īstenošana.

VI. Secinājumi

76. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm, kas grozīts ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI, it īpaši tā 27. panta 3. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts, kā arī 28. panta 3. punkts, raugoties no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka personai, kas nodota, izpildot pirmo Eiropas apcietināšanas orderi, tiesības tikt uzklausītai saistībā ar izpildes tiesu iestādes piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu vai piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai ir jāvar īstenot izpildes tiesu iestādē, kuras kompetencē ir izskatīt šo pieprasījumu, neatkarīgi no tā, vai nodotā persona ir uzklausīta izpildes dalībvalstī vai arī izsniegšanas dalībvalstī.

2) Pamatlēmuma 2002/584, kas grozīts ar Pamatlēmumu 2009/299, 27. panta 4. punkts un 28. panta 3. punkts, raugoties no Hartas 47. panta viedokļa, ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja nodotā persona izpildes dalībvalstī īsteno savas tiesības tikt uzklausītai saistībā ar piekrišanas pieprasījumu paplašināt nodarījumu sarakstu vai ar piekrišanas pieprasījumu vēlākai nodošanai, šīs tiesības var īstenot atbilstoši noteikumiem, par kuriem izsniegšanas dalībvalsts un izpildes dalībvalsts kompetentās iestādes ir savstarpēji vienojušās, pamatojoties uz piemērojamiem valsts tiesību aktiem, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta šo tiesību efektīva īstenošana.

[36] Šajā ziņā uzskatu, ka Savienības tiesībām nav pretrunā tas, ka šis protokols arī attiecas uz procedūru saistībā ar iespējamu atteikšanos no specialitātes principa vai piekrišanu turpmākai nodošanai, ar nosacījumu, ka abi aspekti ir skaidri nošķirti.